

**УНИВЕРСИТЕТСКИ БИБЛИОГРАФСКИ ТРИВИУМ
ЗА УМБЕРТО ЕКО: КЕЙМБРИДЖ – МИНЕАПОЛИС – СОФИЯ¹**
Стоян Денчев

Куманова, Александра. Умберто Еко в България : биобиблиография : публикации на трудовете му и литература за него / [състав. Александра Куманова, Мариета Найдова] ; [ред. Диана Ралева, Силвия Филипова] ; [рец. Никола Казански, Николай Василев]. – София : Стол. библи., 2017. – 48 с. : с портр.²

Именен показалец, показалец на жанровете, показалец на загл. на пер. изд.
ISBN 978-619-160-825-6

**UNIVERSITY BIBLIOGRAPHIC TRIVIUM
ABOUT UMBERTO ECO: CAMBRIDGE –
MINNEAPOLIS – SOFIA**
Prof. D.Sc. Stoyan Denchev

Review of the edition: Kumanova, Alexandra. **Umberto Eco in Bulgaria** : biobibliography (publications of his works and literature about him) / comp. by: Alexandra Kumanova, Marieta Naydova ; Ed.: Diana Raleva, Silvia Filipova ; Rev.: Nikola Kazanski, Nikolay Vasilev. – Sofia : Sofia City Library, 2017. – 48 p. : with ill. – *In Bulg.*

It is the first personal biobibliography of the works of Umberto Eco and the literature about him, published in Bulgaria (168 titles). This work is a research systematic chronologic-alphabetic index. It is based on Ser. 1, 2, 5 and 6 of Bulgarian national bibliography. There are detailed references as a system of indices (names, genres, periodical titles) and list of abbreviations.

It is made an overview of the world bibliographies of Umberto Eco and it is shown the place of Bulgaria in Eco's publications circulation.

Key words: Umberto Eco (1932–2016) – biobibliography (168 titles) – publications by and about him in Bulgaria (1984–2017, June)

*„Библиотекарят пази книгите не само от човечеството,
но също така и от природата и посвещава живота си на войната със
силите на забвението.“*

Умберто Еко

След известните библиографии на Умберто Еко от професор Питър Бонданела (1943–2017) от Университета на Индиана (издание на **Кеймбриджкия университет** – *вж: по-долу*) до Джеймс Контурси, библиограф и учен (издание в **Минеаполис** – *вж: по-долу*), наскоро излезе и специална биобиблиография за големия италианец, създадена в Университета по библиотекознание и информа-

ционни технологии в **София** (УниБИТ – *вж: по-долу*).

Макар и последната цитирана вторично-документална работа да е посветена само на изданията на Умберто Еко в България, тя образува с първите две своеобразен **университетски библиографски тривиум** (*лат.*: три пътя / пътеки; кръстопът **на три пътища**; степен на класическото обучение

¹ Публикацията е по случай *Българското председателство на Съвета на Европейския съюз* – Бел. ред.

² Премиера на книгата на акад. проф. д-р Александра Куманова „Умберто Еко в България : биобиблиография : публикации на трудовете му и литература за него“ е представена на 16 февр. 2018 г. в Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ – София. Тази важна проява, представяща това и други издания на издателство „За буквите – О писменехъ“, е организирана от УниБИТ, Италиански културен институт – София, НБКМ, Столична библиотека и други институции и организации, с участието на проф. д.ик.н. Стоян Денчев, г-жа Луиджина Педди, доц. д-р Красимира Александрова, д-р Юлия Ценова, проф. д-р Димитър Попов. – Бел. ред.



по седемте свободни изкуства, която включва **граматика, логика и реторика**: *вход, структура, изход* на лабиринта на знанието; тривиумът е подготовка за **квадривиума** – **аритметика, астрономия, музика, геометрия**; в основата на този възглед стои възпроизвеждането на **диалозите на Платон**).

Според двата национални сводни каталога (на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий и Националната академична библиотечно-информационна система – НАБИС) за периода от 1984 до 2017 г. в България има издадени вече над 140 творби на Умберто Еко (1932–2016). Това доказва необходимостта от специална библиография на този автор, което е направено от Александра Куманова (професор в Университета по библиотекознание и информационни технологии) и Мариета Найдова (дипломантка на УниБИТ) в техния общ вторично-документален труд „**Умберто Еко в България**“.

В библиографията скрупулъзно са отчетени 168 публикации *от и за* Умберто Еко в периода от януари 1984 до юни 2017 г.

„*Умберто Еко в България*“ е първата пълна и изчерпателна персонална библиография на произведенията на Умберто Еко и литературата за него, публикувани в нашата страна.

Характерът на труда е научнопомагателен систематичен хронологично-азбучен библиографски указател.

... Моето персонално отношение към този гений на изящната словесност се определя и от факта, че през 1991 год., в Рим, в дома на проф. Романо Проди – директор на Института за развитие на промишлеността на Италия (по-късно – председател на Европейската комисия и министър-председател на Италия) имах възможността и изключителната чест в продължение на няколко часа (почти цяла вечер) да беседвам с Умберто Еко и проф. Романо Проди за глобалните проблеми на човечеството и тяхното огражение върху отделния човек... Разбира се, тогава не си давах сметка за това, че съдбата ще ми отреди да пиша за този гений на еманацията на духа на човечеството, когато той вече не е сред нас, макар че значението му не престава да нараства и след неговата кончина...

... Пиша настоящите редове не само като ректор, който стимулира създаването от студентите на творения на учебния и научноизследователския процес на нашия университет, които са предназначени, *за да бъдат публикувани* (каквото е случаят с цитираното библиографско изследване „*Умберто Еко в България*“)... Като илюстрация на това са направените в УниБИТ от 2005 г. до днес 2581 публикации на студенти в централния универсален и специализирания научен печат (по:

TABULA GRATULATORUM: Систематизиран хронологично-азбучен библиографски списък на публикациите на членовете на Студентското научно общество (СНО) на университета, който във вид на база от данни се публикува ежегодно в излизашите под моята научна редакция „*Трудове на СНО при УниБИТ*“ (Том I-XIII. – 2008–2018 / последният том е под печат/) и на сайта <<http://www.unibit.sno.bg>>...

... Пиша тези редове и като гражданин на **информационната среда без граници** – цялостната представа за планетарната информация, която дължим на семиосферичното мислене на Умберто Еко...

I. Биографични черти, семиосферата и България. (Културологичен дискурс.)

Самият Умберто Еко е италиански писател, философ-семиотик и медиевист, най-известен със своите романи, есета и изследвания. Той е роден на 5 януари 1932 г. в Алесандрия, Северна Италия. От ранно детство става активист на католическото младежко движение. Един от прадедите му е сираче, отгледано от отците йезуити, които му дават фамилията **Еко** (акроним от *Ex caelis oblatus* – „*Дар Небесен*“). Следва средновековна философия и литература в Торинския университет и през 1954 г. се дипломира с теза върху естетиката на св. Тома Аквински. Преподава в университета в Торино, а през 1971 г. става професор в Болонския университет. По собствените му думи е силно повлиян от студентските вълнения във Франция и Пражката пролет в Източна Европа от 1968 г.

През последните 50 години именно Умберто Еко извежда семиотиката от затворените академични лаборатории и я превръща в поле на познание и интерес от страна на най-широки обществени кръгове по целия свят. Така той прави успешен опит за сближаване на семиотиката с днешните когнитивни науки, обединяващи философията, литературата, изкуството и религията с рационалното мислене.

Умберто Еко е дългогодишен почетен президент на Международната асоциация за семиотични изследвания (International Association for Semiotic Studies – Association Internationale de Sémiotique).

... Според философа на културата Ролан Барт „**Семиотикът е човек, който вижда смисъл там, където другите виждат само неща или предмети**“...

Личната библиотека на Умберто Еко съдържа над 50 000 тома и е с особено ценни издания, някои от които са достъпни единствено във Ватиканската библиотека. Днес тя е притежание на Миланския университет, на когото геният я завещава.

Неговият любим автор е Джеймс Джойс, а предпочитана книга е „*Силвия*“ на Жерар дьо Нервал.

Неговото мото е: „Този, който не чете, на 70 години ще е живял само своя живот, а този, който чете много, ще е живял 5 хиляди години!“.

Философът Жил Делюз казва по повод на изключителната енциклопедична начетеност на Умберто Еко: „Той знаеше всичко за всички“...

Умберто Еко буквално мисли, като се забавлява, и се забавлява, като разсъждава... Или както самият той пише в „Писмо до моя внук“: „Ще дойде ден, в който ще остареееш, но ще чувстваш, че си изживял хиляди животи, все едно си участвал в битката при Ватерло, присъствал си на убийството на Юлий Цезар, посетил си същото място, където Бертолд Шварц, смесвайки различни вещества в опит да получи злато, случайно изобретил барута и хвъркнал във въздуха (така му се и пада!)...“...

Умберто Еко получава една от първите си почетни титли именно от Софийския университет „Св. Климент Охридски“ още през 1990 г. (съвсем скоро след тази от Сорбоната в Париж!) – т.е. веднага, когато това е възможно без идеологическите ограничения на тоталитарния режим.

За ранната рецепция на италианския мислител в България допринасят чл.-кор. Аксиния Джурова и проф. Ивайло Знеполски. Според последния „През 1980-те, когато семиотиката и структурализъмът в България бяха „извън закона“, се запознах и с някои от теоретичните работи на Умберто Еко. Най-вече с „Трактат по обща семиотика“, който оказва огромно влияние върху развитието на науката, изучаваща знаците и тяхното значение в целия свят“. А. Джурова кани Умберто Еко на първото му посещение в България още през 1989 г., но то се осъществява през 1990 г.

И. Знеполски организира неговото второ посещение през 2004 г. като патрон на международната конференция „Знаци, репрезентации, интерпретации – европейска културна идентичност“.

Разбира се, няма да е излишно да споменем, че още през 1970-те Умберто Еко и нашата сънародничка професор Юлия Кръстева преподават семиотика в Колумбийския университет...

В своето последно интервю за българска медия от 12 януари 2012 г. самият Умберто Еко обаче вижда България по различен начин. Според него „България е една от малкото страни, в които нещата се случват или с голяма доза закъснение, или изобщо не се случват... И това е още от времето, когато Източна Европа преживяваше промяната, която при вас бе имитирана от комунистическата върхушка. Вие бяхте и си оставате прецедент, властимащите свалиха сами себе си, преобладаваха се и отново поеха управлението“.

Все пак Умберто Еко вижда и нещо оптимистично в това, че „Може би България е първата глобална държава. Тя ще е първата, която ще се разтвори в новия свят, и нейните чедра, гледани в бъдещето, ще станат водачи на земното население. Виждаме, че доста българи и хора с български корени заемат престижни политически и научни постове в целия свят...“...

II. Биобиблиографиране в България и по света (Библиометричен анализ и хуманитарно измерение)

... Според класическата методология на създаването на персоналните биобиблиографски указатели трябва да има двама автори, като единият е специалист по научната област, а другият е професионален библиограф. Дори когато има специалист, който е и добър библиограф, пак е по-добре съставителите да са двама, защото само тогава се получава най-пълна симбиоза в творческия процес. Това положение е успешно апробирано в известната поредица „Биобиблиографии на български учени“ на Централната библиотека на Българската академия на науките (ЦБ на БАН) още от средата на миналия век.

В представения труд „Умберто Еко в България“ имаме оптималното съчетание между философа семиотик, библиограф и библиографовед Александра Куманова, формирана от възгледите на професор Умберто Еко (както и от тези на професор Юрий Логман и професор Томас Сибиък), и библиографа практик Мариета Найдова (библиотекар в Столичната библиотека). Редакцията на труда принадлежи на библиографите ас. Диана Ралева (Институт за литература при БАН) и ас. Силвия Филипова (Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“). Рецензенти на изданието са библиографът на ЦБ на БАН доц. д-р Никола Казански и историографът на УниБИТ ас. д-р Николай Василев.

Високият професионализъм на авторите на биобиблиографията личи още в разработената от тях *подробна схема на съдържанието на труда*, където са детайлизирани публикациите *от и за* Умберто Еко не само на *книги и статии*, но и на *ниво рецензии, интервюта, дисертации* и дори *стихове*. Биобиблиографията „Умберто Еко в България“ е базирана от серии 1, 2, 5 и 6 на българската национална библиография, но всички публикации, включени в нея, са описани *de visu*, което дава възможност за коригиране на техническите грешки, допуснати в официалните източници.

Към труда „Умберто Еко в България“ е разработен и детайлен *справочно-информационен апарат* във вид на *система от показатели* (име-

нен, на жанровете, на периодичните издания) и списък на съкращенията.

В приложенията са представени щрихи от биографията на Умберто Еко. Приведени са особено запомнящи се негови мисли за четенето и книгите. Показани са характеристиката на „Името на розата“, дадена от Умберто Еко, както и гледището на персонала за феномена на книгата като индикация на цивилизацията.

При библиометричния анализ на библиографския труд „Умберто Еко в България“ прави впечатление изключително малкият брой публикации до 1990 г., когато авторът е вече отдавна известен по света. Така например неговият класически трактат по обща семиотика се появява на бял свят още в 1975 г., а е преведен в България едва през 1993 г. Повече от странно е, че все още не е излязло на български език неговото основополагащо семиотично съчинение „Отсъстващата структура“, излязло през далечната 1968 г. (*La struttura assente: La ricerca semiotica e il metodo strutturale*. – Milano: Bompiani, 1968. – 599 p.).

Все пак през 1987 г. излиза първият български монографичен анализ на творчеството на Умберто Еко, направен от И. Знеполски. Наистина необяснимото обаче е, че до 1992 г. никой друг български изследовател дори не засяга тази тема... След посочената година публикациите за Умберто Еко в България изведнъж стават вече сравнително много...

Прави впечатление, че и досега не са издадени у нас *детските приказки* на Умберто Еко с техния дълбок философски контекст... А кога ли ще бъде издаден посмъртният сборник на твореца с есета, озаглавен твърде апокалиптично: „**О, Сатана, наши Бог и Повелител!** : Хроника на едно „втечно“ общество“ [*Papé Satàn Aleppe! : Cronache di una società liquida*. – Milano: La Nave di Teseo, 2016. – 480 p.]?!?

Заглавието му е взето сполучливо от първата енигматична строфа на Седмата песен от „Ад“ на Данте Алигиери. Изразът е по принцип непреводим, но това приблизително тълкуване се основава както на множеството изследвания по въпроса, така и на вътрешната логика, която пронизва като червена нишка апофтегмичните (т.е. афористични, сентенционални) есета на Умберто Еко...

Самият израз „втечяване“ е вкоренен във формирания през 1931 г. възглед на философа **Николай Бердяев** в изданията от него в Париж труд „За назначението на човека“: „Светът преминава в течно състояние, той губи своите форми...“...

Именно в посмъртния си сборник – своеобразно завещание на пророка Умберто Еко – той прави мрачната прогноза, че човечеството върви с пълна сила по пътеката на дявола в посока от глупостта към лудостта. Само и единствено Разумът, основан

на културата и книгите, може да го спаси от най-лошото...

... Все още не е преведена на български език и лекцията на Умберто Еко за ролята на библиотеките, изнесена от него пред Йейлския университет в САЩ през 2013 г. ...

Ценното справочно издание „Умберто Еко в България“, създадено в УниБИТ, и като съдържание, и като изпълнение, е публикувано първоначално в международния научен сборник на университета „**Нишката на Ариадна (Gloria bibliospherae)**“ (2017. – 952 с. : с ил.), посветен на когнитологията на енциклопедичността на библиотечната и информационната дейност (библиотекознанието – библиографията – книгознанието – архивистиката – документалистиката ...) (обобщено: библиосферата /гр.: biblos – книга + гр.: sphaira; лат.: sphaera; фр., англ.: sphere – кълбо, земното кълбо; лат.: bibliospherae/). В предисловието към този сборник, написано на български, руски и английски език (с. 11-49), се дава всеобхватно описание на взаимовръзката на библиосферата със семиосферата на Умберто Еко, Юрий Лотман и Томас Сибиък (както и с инфосферата на Руджеро Гиляревски, и с ноосферата на Владимир Вернадски)...

Самият сборник на УниБИТ „**Нишката на Ариадна (Gloria bibliospherae)**“ е сътворен с участието на учени от 12 държави (Австрия, Алжир, България, Ватикана, Великобритания, Грузия, Иран, Полша, Русия, САЩ, Украйна, Франция) и е публикуван под моята научна редакция.

Ето и първото вторично-документално изразжение на **българската ековиана** в сборника (ранжирана в съзвездието на *синоптичната таблица на световната /международната/ универсална библиографска информация от III в. пр. н.е. до XXI в. и системата от публикации, създадени в нашия университет в естетиката на сближаване на науката с философията, литературата и изкуството* в духа на най-висшите идеи на хуманизма на днешния век):

Куманова, Александра. Умберто Еко в България: биобиблиография: публикации на трудовете му и литература за него [168 ном. назв.] / [състав. А. Куманова, М. Найдова] ; [библиогр. ред. Д. Ралева, С. Филипова] ; [рец. Н. Казански, Н. Василев] ; [предг. А. Куманова]. – Именен показалец, показалец на жанровете на произведенията на ..., показалец на пер. изд., в които са публ. творби на ..., показалец на пер. изд., в които са публ. творби за ... // **Нишката на Ариадна (Gloria bibliospherae)** : когнитология на енциклопедичността на библиотечната и информационната дейност = Ariadne thread (Gloria bibliospherae) : cognitology of en-

cyclopedicity of the library and information activity / науч. ред. С. Денчев ; състав., предг., библиогр. А. Куманова, Н. Василев. – София, 2017, с. 859–895 : с портр. – Редуц. изд.

В последствие – за целите на **монографично издание на биобиблиографията „Умберто Еко в България“** – предадохме (на Умберто Еко принадлежи възгледът, че семиосферата отдава, за да се разпространява, а не натрупва за „себе си“!) този труд във вид на *разширено издание* за отпечатване и под егидата на Столична библиотека – София (където твори една от авторките).

С този акт УниБИТ – като ковачница на библиотекари и информационни специалисти (библиографи, книговеди, архивисти, документалисти, информатици...) – **посочва** онтологичната зависимост на БИБЛИОТЕКИТЕ (без значение на ранга им!) като най-концентриран израз на паметта на цивилизацията за целите на нейното битуване.

Точно с тази идея – завет на Умберто Еко за библиотеките, той продължава и днес да ни кимва със силата на хронотоп компас и постоянно се намира в интерактивна връзка с нас, с която ни напомня с усилващ се от технотронната мембрана на инфосферата глас: **„Библиотекарят пази книгите не само от човечеството, но също така и от природата и посвещава живота си на войната със силите на забвението.“**...

Нашето издание ще бъде поднасяно като дар на гостите на България по време на Председателството на страната ни на Европейския съюз, защото библиографията (която не се превежда никога на други езици и се разпространява на *езика на оригинала на публикациите, които описва*) е **визитната картичка** (израз на професор Тодор Боров) на България пред света.

Точно биобиблиографията „Умберто Еко в България“ дава израз на хуманитарно измеримото ни присъствие в библиосферата – инфосферата – ноосферата...

III. Световен дискурс на библиографирането. (Вторично-документални черти)

Биобиблиографията „Умберто Еко в България“ се вписва органично в световната система от библиографии за него.

Ето някои от най-известните (за първите две – *вж: по-горе*):

BONDANELLA, Peter. **Bibliography of Umberto Eco**. // *Umberto Eco and the Open Text : Semiotics, Fiction, Popular Culture*. – Cambridge, Cambridge University Press, 1997, с. 200–215.

CONTURSI, James P. **Umberto Eco : An annotated bibliography of first and important editions**. – Minneapolis : The Minnesota Bookman Publications, 2005. – 352 с.

Selected bibliography on Umberto Eco in Italian and English

// *Semiotica*, 206, 2015, с. 207–218. <DOI: <https://doi.org/10.1515/sem-2015-0016>>, 08.11.2017

Umberto Eco bibliography. – 5 с. <https://en.wikipedia.org/wiki/Umberto_Eco_bibliography>, 08.11.2017

Umberto Eco bibliography (*Библиография на всички преводи на трудовете му по света*). – 35 с. <<http://www.umbertoeco.com/en/bibliography.html>>, 08.11.2017

Umberto Eco bibliography (*Трудове ЗА НЕ-ГО*). – 57 с.

<http://www.umbertoeco.it/CV/WritingsOn_Umberto_Eco.htm>, 08.11.2017

Umberto Eco bibliography (*Подборна библиография от 100 заглавия*). – 25 с.

<<https://www.ranker.com/list/umberto-eco-books-and-stories-and-written-works/reference>>, 08.11.2017

Umberto Eco bibliography (*Подборна библиография с най-важните преводи*). – 4 с. <<http://www.isfdb.org/cgi-bin/ea.cgi?2171>>, 08.11.2017

В заключение може да кажем, че биобиблиографската студия „Умберто Еко в България“ на Александра Куманова и Мариета Найдова и на екипа, който стои зад нея, ни дава добър модерен научен инструмент, за да продължим разгадаването и дори разомагьосването на непреходното философско и писателско творчество на великия италиански мъдрец, който принадлежи с пълно право на цялото човечество.

А погледнато чисто библиографски, единствено върху *националните биобиблиографски репертоари* на Умберто Еко – какъвто е предлаганият труд – може да бъде изградена **световната вторично-документална ековиана**, която човечеството дължи на този творец, който го видя като планетарна цялост – *ризома* (коренище [отсъстващата структура на информацията – *вж: по-горе цит. загл. на тр. на У. Е. – Бел. моя. – С. Д.*]).

В тази геокосмична ризома всяка отделна част е свързана с останалите: „Силата е в това всичко да се фиксира, да се помести в картотека, а после да се търсят взаимовръзки. Взаимовръзки има винаги, трябва само да се поиска да се намерят.“ (Умберто Еко)...

С думите на Казабон, казани за Аглие, Умберто Еко от „Махалото на Фуко“ и днес ни посочва Тезей на XXI в. (човека в лабиринта на информацията): „Той вървеше по някаква пътечка, като че ли четейки по картини това, което извличаше от паметта.“, защото „Не Махалото зависи от картата, а именно картата зависи от Махалото“...

